

Από: Γραφική ύλη

①

1 Αρχαία Εισαγωγή γραφικής περί Διγνώσεως
Χρονογράφα.

δov. 3

Π Ρ Ο Σ

Τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κορυθαῶς
καὶ Καθηγητὴν τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ
Ἀθηνῶν Κύριον Εὐλόγιον Κουρίλλαν

Σεβασμιώτατε,

Ὡς Πρόεδρος τοῦ λαογραφικοῦ Συλλόγου Λυκαονέων Ἐθνικῆ "Ἐνω-
σις" Τῶν Σύλλατα " λαμβάνω τὴν τιμὴν, χάριν τῆς ἀληθείας καὶ
ἱστορίας καθῆκον ἐπιτακτικὸν ὅσον καὶ ἱερὸν ἐκτελῶν, νὰ ὑποβά-
λω ὑμῖν τὸ παρὸν ὑπόμνημά μου ὅσον ἀφορᾷ τὴν γέννησιν, θρά-
σιν καὶ θάνατον τοῦ Διγενεῦς Βασιλεῦς Ἀκρίτα.

Ὡς Σᾶς εἶναι γνωστὸν πλεῖστοι ἱστορικοὶ ἠσχολήθησαν καὶ ἔ-
γραψαν περὶ τοῦ θρυλλικοῦ τοῦτου ἥρωος ἐσχάτως δὲ ὁ καθηγη-
τῆς Τζαννῆς Παπαδόπουλος εἰς τὴν Ἐφημερίδα "ἔθνος" τῆς 7ης
Ἀπριλίου 1950 καθὼς καὶ ὁ Δ. Ἰασωνίδης εἰς τὸν Προσφυγικὸν
κόσμον τῆς 6ης Ἰανουαρίου 1950 ἔγραψαν περὶ τῆς καταγωγῆς
θρέσεως καὶ θανάτου τοῦ εἰρημένου ἥρωος συμβάντος δῆθεν ἐν
Βαγδάτῃ περὶ δὲ τοῦ ἐπωνύμου " Διγενῆς" ὁ πρῶτος ἀναφέρει
ὅτι κατήγετο ἐκ Μουσαουλμάνου πατρὸς Μανσοῦρ ὀνομαζομένου καὶ
Ἑλληνίδος μητρὸς θυγατέρα Ἀνδρονίκου Δοῦκα, ὁ δὲ δεύτερος
ἀπὸ Σύριον Χριστιανόν, ^{ὄνομα Πόντιον ἤμα} ὁ πατὴρ τοῦ ἥρωος κατήγετο ἀπὸ τὴν
φυλὴν Μαρδαϊτῶν οἵτινες διὰ τῶν ἠρωϊκῶν καὶ στρατιωτικῶν προ-
σόντων των ἐπὶ αἰῶνας ἦσαν οἱ Ἀκρίται τῶν Ἀνατολικῶν θεμέ-
των τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, οἰκοῦντες περὶ τὸν Ταῦρον
καὶ Ἀντίταυρον, ἔλκοντες τὴν καταγωγὴν ἀπὸ Γλασπιδῆς Ἀρα-
βας τοῦ λῆουραν ἀσπασθέντας τὸν χριστιανισμόν. κατὰ τὸν Ἰόν
αἰῶνα καὶ ὁμιλοῦντας τὴν ἀραμαϊκὴν καὶ Ἑλληνικὴν γλῶσ-
σαν, εἶχον δὲ τὸ φυλαρχεῖον των εἰς τὴν πόλιν Βόσραν τῆς Συ-
ρίας ἀμοιβόμενοι δεδόντως καὶ ὑπερασπίζοντες ἀποτελεσματικῶς

τά πρὸς τὴν ἔρημον σύνορα τῆς Συρίας. Τὸ φυλαρχεῖον τοῦ Γιασσάν ἐπὶ αἰῶνας ὑπεράσπισε τὴν Αὐτοκρατορίαν κατὰ χιλίων δύο ἐπιδρομῶν καὶ θύναται κάλλιστα νὰ λεχθῆ ὅτι αἱ λήγαι τῶν Χριστιανῶν Ἀράβων ὑπηκόων τοῦ Βυζαντίου ἦσαν τὸ Ταμποῦρι τῶν Ἀνατολικῶν συνδρων. Διαλυθέντος καὶ καταστραφέντος τοῦ φυλαρχείου τοῦ Γιασσάν παρὰ τῶν Περσῶν ἐπὶ Ἡρακλείου, οἱ πιστοὶ ἑναπομείναντες εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν Γιασσανῖται Ἀραβες χριστιανοὶ μετέφερον τὴν ἀνδρεῖον σῶμα των εἰς τὰς περὶ τὸν Ταῦρον Ἀντίταυρον Ἀργαῖον καὶ Ὄξυ Ὄρος περιοχὰς ἐξακολουθοῦντες νὰ προσφέρουν εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας των ὀνομασθέν τὸ φυλαρχεῖον των Μαρδαῖται ἐκ δὲ τοῦ φυλαρχείου ἐδιορίζοντο αἱ δικαιοδοσίαι τῶν Βυγλάτων εἰς τὰ λοιπὰ ἐκτεταμένα νέα σύνορα τοῦ Βυζαντίου.

Κατὰ τὴν ἑπταετῆ πολιορκίαν Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου οἱ Μαρδαῖται ὀρμώμενοι ἐκ τοῦ ἀπροσπελάστου ὀρμητηρίου των εἰς τὰς Ἐπαρχίας Συρίας καὶ Παλαιστίνης τοσαύτας ἐπέφερον καταστροφὰς οὔτως ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Χαλίφης Μάρβια (πέμπτος Χαλίφης) νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ πολιορκουόμενα τὴν πόλιν στρατεύματα, τμήματα σημαντικὰ, πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Μαρδαϊτῶν χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἀναγκασθεὶς νὰ ζητήσῃ εἰρήνην κατὰ τὸ 679 πολλοὶ ἱστορικοὶ καθὼς καὶ ὁ Σεβαστὸς μοι καθηγητῆς Τζανῆς Παπαδοπούλος παραβεβῆμενοι, τὸν πατέρα τοῦ ἥρωος ὡς Μουσουλμᾶνον Ἀραβὰ ἐπειδὴ ὀνομάζετο Μανσοῦρ ἐπλανήθησαν καθῆτι καὶ ὁ πάππος τοῦ Ὑμνογράφου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἐπίσης ὀνομάζετο Μανσοῦρ ὁ δὲ πατὴρ του (Σερκοῦν (Σέργιος) ἦσαν χριστιανοί, ὁ δὲ Σερκοῦν ὑπῆρξε γενικὸς λογοθέτης τῶν οἰκονομικῶν τῶν Χαλιφῶν Μάρβια τοῦ Α. Γιεζλίτ τοῦ Α' καὶ Μάρβια τοῦ Β' ἐπομένως ὁ Μανσοῦρ καταγόμενος ἐκ τῆς φυλῆς Γιασσανιδῶν χριστιανὸς τὴν θρησκείαν καὶ ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω ἦτο Βυγλάτης εἰς τὰ νέα σύνορα τοῦ Βυζαντίου μετὰ τὴν ἀπώλειαν Συρίας, Λιβάνου, Παλαι-

στίνης και Μεσοποταμίας εξακολουθουντες να προσφέρουν τας στρατιωτικὰς των υπηρεσίας υπερασπιζοντες τὰ νέα σύνορα του Βυζαντινου κράτους, πιστοί εις τε την θρησκείαν και πατρίδα, δχυροβμενοι εις τὰς επάλξεις αιτινες ονομάζοντο 'Αραβιστί ~~ριμπάτ~~ (ριμπάτ) ή καραβάν σεράϊ ή Κισλά και ήσαν ο φβρος και ο τρβμος των επιδρομών, ονομασθέντες ήδη πλέον καρβαϊται εκ παραθορας της άραβικης λέξεως Μουατσιρ (πρόσφυς).

Ο ήρωας μας Βασίλειος Διγενής 'Ακρίτας ήτο Βθγλάτωρ εις την περιοχήν του 'Οξβ 'Ορους (Σιβρί δάγ) όπερ εύρισκόμενον εις απόστασιν 120 χιλιομέτρων βορείως του 'Αντιταύρου και άντέρισμα τουτου φρούριον δχυρότατον επί της Βαγβατίας οδου προς Κιλικίας πβλας, έφ'όλοκλήρου της Βαγβατίας οδου από 'Ικονίου μέχρι (Σιβρί δάγ) 'Οξβ 'Ορους όπου το χωρίον Σύλλατα άπλουται ή πεδιάς 'Ικονίου εις απόστασιν 240 χιλιομέτρων, ούτε ένα λθφον βέν συναντᾶ κανείς έφ'όλοκλήρου της πεδιάδος πλην των 4 Ριμπάτ ή Καραβάν Σεράϊ ή Κισλά (στρατώνες κτισθέντες παρά των Περσών και οι όποιοι σώζονται μέχρι σημερον. Πλησίον του χωρίου Σύλλατων ύψουται το 'Ορος 'Οξβ (Σίβρι δάγ) μεταγενεστέρας ονομασθέν 'Ορος του 'Αγίου Χαραλάμπους μετά συνεχούς 'Ορους 'Αγίας Αϊκατερίνης και έτέρου προς βορράν 'Ορους όπερ ονομάζεται φρούριον (Καλέ ντάγ) . Ο δγκος αύτός των 'Ορέων έχει μήκος 15 χιλιομέτρων και πλάτος 12 χιλιομέτρων μέ πλείστας όσας χαράδρας και ύπογειους στοάς. Είς το κυρίως φρούριον ύπάρχει ύπόγειος στοά έντός του 'Ορους διαρκείας πολλών χιλιομέτρων καταλληγούσα προς το τέρμα του 'Ορους όπερ λέγεται 'Εγέρ Τάς ('Εφίππειος σέλλα άλδγου - λίθος)

Το χωρίον Σύλλατα υπό τους πρόποδας του 'Οξβ 'Ορους εύρισκόμενον εις ύψος από θαλάσσης 1300 μέτρων ούτως ώστε από όποιοδήποτε μέρος του χωρίου παρατηρήσθ τίς βλέπει τους πρόποδας του 'Αργαίου 'Ορους ύψους 4.000 μέτρων.-

Τὰ σύλλατα εὕρισκόμενα ἐπὶ τῆς Βαγδατίας ὁδοῦ ἦτο τὸ τέ-
ταρτον Καραβάν Σεράϊ ἀπὸ Ἰκονίου πρὸς Κιλικίας Πύλας ἦτοι
ἀπὸ Ἰκονίου εἰς Ἀλάϊχαν παρασάγγαι ΧΙ ἀπὸ Ἀλάϊχαν εἰς Σουλ-
τάν κἂν παρασάγγαι ΧΙ, ἀπὸ Σουλτάν κἂν εἰς Ἀτσι Τόρτ παρασάγ-
γαι ΧΙ, ἀπὸ Ἀτσι Τόρτ εἰς Σύλλατα παρασάγγαι ΧΙ, ἀπὸ Σύλλατα
εἰς Δάνα ἢ Τίανα (Ντένεϊ) παρασάγγαι ΧΙ, ἀπὸ Δάναν εἰς Φαυστια-
κὸπολιν (Οὐλοῦ Κισλα) πρὸς Κιλικίας Πύλας παρασάγγαι ΧΙ,
αὐτὴν τὴν ὁδὸν ἠκολούθησαν οἱ μῦριοι τοῦ Ξενοφάντος καὶ ἐνῶ
ὑπῆρχε συντομοτέρα ὁδὸς ἀπὸ Σουλτάν κἂν δι' Ἀρχελαΐδος εἰς
Δάναν 12 παρασαγγῶν οὕτως ὥστε νὰ ἐξοικονομήσωσιν 20 παρασαγ-
γῶν ἀπόστασιν δὲν ἐπραγματοποίησαν καθόσον ἦσαν αἱ Περσι-
καὶ φρουραὶ τοῦ Ἀτσι Τόρτ καὶ Σουλτάνων κατεχόμεναι δὲν ἤδύ-
ναντο νὰ ἀφήσωσιν ἀκάλυπτα τὰ νῶτα των, τοῦτο δὲ πασιφανέστατα
ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀναμνηστικῆς στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου
ὑψους ἐνὸς μέτρου καὶ περιφερείας 60 ἑκατοστῶν ὅπου ἀναφέρον-
ται τὰ ὄνυματα τῶν 10 Στρατηγῶν Κλεάρχου, Μένωνος κτλ. μὲ κεφα-
λαῖα καλλιτεχνικὰτατά γράμματα. Ἡ μαρμάρινη αὕτη στήλη εὕρι-
σκεται πρὸς δυσμᾶς τῶν Σουλτάνων ἐπὶ τῆς Βαγδατίας ὁδοῦ.

Κατόπιν δὲ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἀκολουθῶν τὴν δεξιάν πλευ-
ράν τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ διεληθεν ἐκ
Σουλτάνων. Τὸ φρούριον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη καὶ παρὰ τῶν Ρω-
μαίων οἵτινες καὶ κατεσκευάσαν τὸν πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κοινότη-
τος τοῖχον, οὕτως ὥστε καὶ ἀπὸ βορρᾶν καὶ ἀπὸ νότον καὶ ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ δυσμῶν τὸ ὄχυρόν ἦτο ἀσφαλέστατον, εὐρέθησαν
δὲ χάλκινα Ρωμαϊκὰ νομίσματα ἐντός 4 ὑπερμεγέθων τειχῶν κατὰ
τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας Γρηγορίου Παπαδοποδλου 333 ἢ Στέρνα-
λη, ἃτινα παρέλαβεν ἡ Ὑποδιοίκησις Νεαπόλεως διὰ τὸ Τουρκι-
κὸν Μουσεῖον κατὰ τὸ 1896.

Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὄξυ Ὄρους Ἀγ. Καραλάμπος ἐπέ-
της ὁποίας ὑπάρχει κατασκευασθεῖσα ἐστὶ πύρρος καθότι κατὰ

τάς επιδρομάς τῶν ἐχθρῶν ἤναπτον πυράς ὅπως πληροφορηθοῦν τήν εἰσβολήν οἱ διάφοροι Ἀκρίται ἀπό τοῦ Ἀρχαίου Ὀρους ἢ τοῦ Ταύρου ὄρους καί οὕτω ἐγένετο συντονισμός ἐνεργειῶν πολεμικῶν. Τήν τοιαύτην εἰσβολήν ἐπληροφορεῖτο ἀμέσως καί ἡ Κωνσταντινούπολις διὰ τῆς μεθόδου ταύτης.

Ἐκ τῆς κορυφῆς τῶ θέρμα εἶναι ἐξόχως μαγευτικόν καί μεγαλειῶδες, σκηνογραφία ἐνταῦθα περιλαμβάνει τῶ ἰδανικόν ἐκεῖνον τῶ ὁποῖον παράγει ἡ ἐξοχωτέρα ποιητική φαντασία.

Πρός νότον ὑψοῦται ὁ χιονοσκεπῆς γηρεός Ταῦρος μετά τῶν ἀτελευτήτων χιονοσκεπῶν καί διαφόρου σχήματος κορυφῶν, πρὸς τῶ ἀνατολάς τῶ Ἀρχαῖον Ὀρος καί πρὸς βορρᾶν τῶ φυσικόν ὄχυρόν (Καλέ ντάγ).--

Τῆς Κοινότητος Συλλάτων δύναται κανεῖς νά τήν ὀνομασίαν ὑπόγειον πῶλιν ἢ ὑπόνομον, διότι οἱ διάδρομοι, αἱ ὑπόγειαι στοαί καί σήραγγες εἶναι τόσον ἀφθανοί, κατασκευασθέντες σκοπίμως μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν ὅταν ὁ ἐπιδράμων ἐχθρός ἐπετίθετο καί ἐπολιόρκει μίαν τοποθεσίαν αἰφνιδίως ἀπό πολιορκίᾶν ἐγένετο πολιορκούμενος, καθότι ἐκ τῶν διαφόρων ἐξόδων τῶν ὑπογείων διαδρομῶν καί στοῶν ἐξήρχοντο οἱ ἀμυνόμενοι οἵτινες παρέμενον ἐν ἀφανίᾳ εἰς τὰ βᾶθη τῶν λαβυρίνθων ἐκείνων καί ὁ ἐχθρός ἢ ἀπεδεκατίζετο ἢ ἠναγκάζετο νά τραπῆ εἰς φυγήν κακεῖν κακῶς. Τοιαῦται ὑπόγειαι στοαί εὐρίσκοντο εἰς τήν δυτικὴν πλευρᾶν τῆς Κοινότητος εἰς τήν οἰκίαν Χρήστου Χρυσομάλλου, τῆς ὁποίας ἡ εἴσοδος ἐφράσσετο δι' ὀγκωδεδστάτου λελαξευμένου καί κυλινδρικοῦ σχήματος λίθου, ὅστις ἔξωθεν ἦτο ἀδύνατον νά μετακινήθῃ, ἔσωθεν δέ μετεκινεῖτο εὐκολάτατα ἂν καί ἦτο ἡμίσεως τόννου δι' εἰδικῆς ἐπινοήσεως ἀπλοῦ ἐργαλείου ἐπικοινωνῶν μετά τοῦ κυρίως φρουρίου, ἐξ ἀνατολῶν δέ ὡσαύτως ὁμοίου τύπου στοά συνεθετο μετά τοῦ κυρίως φρουρίου. Τοιαῦται στοαί εὐρίσκονται πλεῖστα ὅσαι καί εἰς τὰς Κοινότητος Ἀνακούς εἰς ἀπόστασιν 8 χιλιομέτρων, εἰς Κοινότητα Μαλακωτῆς 8 χιλιομέ-

τρων, καί κοινότητα φλογητάς 6 χιλιομέτρων απόστασιν ἐκ τοῦ φρουρίου Συλλάτων. Ἡ δὲ ἐπικοινωνία τῶν ὑπογείων στοῶν ἐγένετο δι' ὀπῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὀνομαζόμεναι κάπναι περιφερείας 60 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ εἴσοδος δὲ τοῦ κυρίως φρουρίου πρὸς παραπλάνησιν τοῦ ἐχθροῦ ἐγένετο ἐκ τοῦ Ναοῦ ἐκτεσμένου πρὸς τῆς εἰσόδου τοῦ φρουρίου. Σώζεται εἰς στόλος τοῦ καταστραφέντος Ναοῦ, ^{ἀπὸ τῆς ἀποκατασκευῆς φρουρίου} καὶ ἡ τοιαύτη ἐκκλησία σώζεται καί πρὸς τῆς ὑπογείου στοῆς τῆς χαράδρας Πούτρας, πρὸς δυσμᾶς τοῦ Ὄξβ Ὀρους τιμωμένη ἐπ' ὄνυματι Ἀγίου Γεωργίου κατασκευασθεῖσα κατὰ τὸν βον μ.Χ. αἰῶνα καί σωζομένη μέχρι σήμερον.-

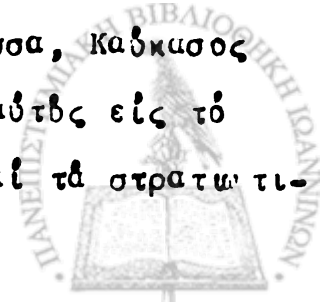
Σεβασμιώτατε,

Ἐκανα αὐτὴν τὴν ἐκτεταμένην περιγραφὴν διὰ τὴν σχηματισθῆν ὁποιοσδήποτε μίαν γνώμην ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν ἀμυναν ἣν ἐχρησιμοποιοῦν οἱ Ἀκρίται τῶν σὺνδρων ἀντεμετωπίζοντες ὑπερδύκους ἐχθρικός δυνάμεις μὲ ἐλαχίστας δυνάμεις λόγῳ τῶν ὀχυρῶν τῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἐχρησίμευσεν ὡς φράχτης ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, Σελτσουκῶν καὶ Τοβρκῶν, κατόπιν δὲ τὴν χρησιμεύσῃ ὡς Ὀρμητήριον πολεμικὸν εἰς τὰς θριαμβευτικὰς προελάσεις καὶ Νίκας τῶν Αὐτοκρατόρων Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸ τέρμα τῶν Ὀρέων εἰς τοποθεσίαν (Ἐγέρ Τὰς) Πέτρα ἢ λίθος ἐφέπτιος εἰς τὸ βορειότερον σημεῖον τοῦ φρουρίου καὶ εἰς ἀπόστασιν 15 χιλιομέτρων, ἔπεσεν Ἑλληνοπρεπῶς μαχόμενος μετὰ τῆς συζύγου του εὐδοκίας ὑποστάς ἀπρόοπτον καὶ αἰφνιδίαν ἐπίθεσιν παρὰ τῶν ἐξ Ἰκονίου προωθημένων Τοβρκῶν καθὼς ἀναφέρει καὶ τὸ δημῶδες: "Ὁ Τοῦρκος θόλιος εἶναι καὶ τὴν νύκτα πολεμᾷ". Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὅπου ἐφονεύθη τὸ ζεῦγος τῶν θρυλικῶν ἡρώων ἐστήθη ἄγαλμα ἐκ σιδηρολίθου εἰς φυσικὸν μέγεθος μὲ σύμπλεγμα δύο σωμάτων καὶ κεφαλῶν ~~ἑξ~~ ἐπίππου, διὰ τοῦτο ὀνομάζετο ἡ τοποθεσία παρὰ τῶν Τοβρκῶν Ἐγέρ Ταξ (Σέλλα ἀλβγού). Τὸ ἀνεκτιμήτου ἀξίας κειμή-

λιον τοῦτο ἀπὸ ἱστορικῆς, Ἑθνικῆς καὶ Καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1897 σῶον καὶ ἀκέραιον. Μία Ὁθωμανὶς ἐκ τοῦ πλησίον Τουρκικοῦ χωρίου (Κιζίλ Τζιλν) θελήσασα νὰ ὑδρευθῆ ἐκ τῆς πηγῆς ἣτις εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἀγάλματος καὶ ἰδοῦσα ἐντὸς τοῦ ὕδατος τὸ σύμπλεγμα τῶν δύο κεφαλῶν τρομάσασα ὑπέστη ἔκτρωσιν, οἱ δὲ κάτοικοι ἐκδικουμένοι τὴν συμφορὰν τῆς Ὁθωμανίδος συνέτριψαν τὸ ἄγαλμα.-

Κατὰ τὸ 1904 φοιτητῆς ἄν ἐπεσκέφθην τὴν τοποθεσίαν καὶ εὔρον ~~ἐν~~ τὰ συντρίμματα τεῖθε κακέτωσε σκορπισμένα, ἐσώζετο ~~ἐν~~ τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος, δὲν γνωρίζω ἐὰν τὸ Τουρκικὸν Μουσεῖον περιεσυνέλλαξε ἐκεῖνα τὰ συντρίμματα τῶν ὁποίων δὲν ἐστάθη ἱκανὸς ὁ χρόνος νὰ ἐξαλλεῖσθῃ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀνωτερότητα των. Οὐδαμοῦ ἠδυσήθη νὰ ἀνεύρω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος μήπως ἐρρίφθῃ ἐντὸς τῆς Πηγῆς ; ἢ περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἀρχαιοκαπήλου ; ἢ συνετρίβῃ ; Ὁ κατὰ Ἰοετιαν πρεσβύτερος ἀπὸ ἐμὲ συμπολίτης μου Βασίλειος Χολόπουλος τοῦ Στεφάνου ~~ἐν~~ τῶς Δημοτικῆς Σύμβουλος Νικαίας νῦν δὲ Ζαχαροπλάστης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγίων Ἀναργύρων Νικαίας ἀριθ. 21, εὔρε, τὸ ὑπέροχον τοῦτο μνημεῖον σῶον καὶ ἀκέραιον.

Εὐτυχῶς παρέμεινε τὸ ἕτερον ἄγαλμα τῆς θεᾶς Δήμητρος εἰς ἀπόστασιν 16 χιλιομέτρων πρὸς νοτιοανατολικά τῶν Συλλάτων σῶον καὶ ἀβλαβές, τὰ δὲ γραφέντα παρὰ διαφόρων Συγγραφέων ὅτι πάσχων ἐξ ἀνιάτου νόσου ἀνεχώρησεν εἰς Βαγδάτην μετὰ τῆς συζύγου του Εὐδοξίας καὶ ἀπέθανεν εἰς τὰ Ἀνάκτορά του μετὰ τῆς συζύγου του δὲν εὐσταθοῦν. καθότι ἡ Βαγδάτις ἀπώλεσθη διὰ τὸ Βυζάντιον ^{κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα} ἐπὶ Ἰστινιανοῦ τοῦ Β' Ρινομήτου καὶ ἐπὶ Χαλίφου Οὐαλίτ ὁπότε τὰ πρὸς δυσμὰς σύνορα τοῦ Χαλιφάτου μετὰ τὸ Βυζάντιον ἦσαν Μαύρη θάλασσα, Καδικαὸς μέχρι κόλπου Ἀλεξανδρέττας, πῶς ἦτο δυνατὸν αὐτὸς εἰς τὸ ἄσθος τῆς ἡλικίας του καὶ τοῦ ὁποίου ἡ φήμη καὶ τὰ στρατωτι-

κά κατορθώματα διήλθε ~~τά~~ ^{μετά} σύνορα πρό πολλοῦ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας ἦτο δυνατόν ἐγκαταλείπων ἀξιώματα, τιμὰς ~~νά~~ ^{μετῆ} καταφύγη εἰς χώραν κατεχομένην παρά τοῦ Ἰσλάμ τοῦ ὁποίου ἀπηνῆς δώκτης καί πολέμιος ἦτο ὁ Βασίλειος Διγενῆς Ἀκρίτας.

Τὸ Ἀνάκτορον ἢ ἡ ἔπαυλις τοῦ ~~ἡ~~ ἥρωος εὑρίσκετο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ κυρίως φρουρίου καί εἰς ἀπόστασιν 6 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς τοποθεσίας ὅπου ὑπέστη τὸν ἔνδοξον θάνατον. Ἡ τοποθεσία αὕτη ὀνομάζεται Γιαγίσιλ καί εὑρίσκεται πλησίον τῆς Βαγδατίας ὁδοῦ, σώζονται δὲ τὰ ἐρείπια. Ἀσφαλῶς οἱ ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἀπέθανεν ἐν Βαγδάτῃ θὰ ἐξέλθουν τὴν Βαγδατίαν ὁδὸν ὡς ὁδὸς Βαγδάτης. Τὸ δὲ μνημα τοῦ ἥρωος μας εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 10 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς τοποθεσίας ἔνθα ἔνδοξως ἔπεσε. Πιστεύω ἀκράδαντως ὅτι εὑρίσκονται τὰ τιμημένα ὅσα ἀμφοτέρων τῶν ἡρώων, ^{τὸν ἴδιον τάφον} τὸ δὲ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταβιβόμενον ἀπὸ γεννεῶν γεννῶν εὑρίσκετο δῆθεν ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ μνήματος " ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ ΑΝΗΡ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΣ ΗΡΩΣ ΚΑΙ ΗΡΩΙΣ ΑΔΕΛΗ, ΣΥΝ ΑΔΕΛΦΩ, ΠΡΟΣΩΠΑ ΔΥΟ " πολλαῖς ἔπεσκέφθη τὸ μνημα ἀλλὰ οὐδαμοῦ ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψω τοιαύτην ἐπιγραφὴν, ἴσως ἢ ^{διὰ ἀσφαλείαν} πάροδος αἰῶνων νὰ ἐκάλυψε τὴν ἐπιγραφὴν ἀσφαλῶς ὅμως μίαν ἡμέραν ἐκ τοῦ μαρτυρικοῦ τάφου θὰ ἐξέλθῃ μία φωνὴ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καί τῆς ἱστορίας.-

Ἄγγοι ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς μου Σεβασμιώτατε μοι ἀναγκάζουν νὰ μὴ περιγράψω τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν τοῦ μνήματος ὅπερ παραμένει ἀσφαλῶς μέχρι σήμερον ἀβεβήλωτον. Εἰς ἐπισυναπτόμενον σημείωμά μου πρὸς Ἑμᾶς ἀναφέρω λεπτομερέστατα τὴν τοποθεσίαν ἵνα ἐμοῦ ἐκλιπόντος τοιοῦτων θρυλικῶν ἡρώων τὸ τελευταῖον καταφύγιον μὴ μείνῃ ἀγνωστον εἰς τὴν μέλλουσαν γεννεάν τοῦναντίον χρησιμεύσῃ ὡς τόπος προσκυνήματος καί ἀέναον παράδειγμα πατριωτισμοῦ καί αὐτοθυσίας.-

Εἰς τὰ ὄρη αὐτὰ τῶν Συλλάτων μετὰ τὸν Ἀκρίταν ἔδρασαν

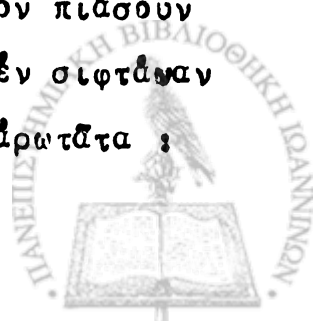

καί ὁ Ἀκρίτας Πορφύρης, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, ὅστις ᾤκοσμήσθη τὴν ἐκκλησίαν Ἁγίου Γεωργίου ὁμήρου τρεῖς εἰκόνας ἐξ ὧν ἡ μία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐξαιρετικῆς τέχνης καί ἐπὶ τῆς πραγματικότητος ἱστοριθεῖσαν. Ἡ εἰκὼν αὕτη μετεφέρθη εἰς Νέα Σβύλλατα Χαλκιδικῆς, ἀλλὰ παρελήφθη μετὰ τῆς εἰκότως Ἁγίου Γεωργίου ὑπὸ χρονολογίαν 1747 καί ξυλίνων ἐξαπτερούγων ἄτινα διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν καί τὸ ζωηρὸν καί ἀδιάλειπτον τῶν χρωμάτων των ἐξετιμήθησαν παρὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἐκκλησιῶν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3.500.000 δραχμῶν προπολεμικῶν. Οὐδαμοῦ ἀνεβρον οὔτε τὰς εἰκόνας οὔτε τὰ ἐξαπτέρυγα.

Τελευτῶν τὴν παροῦσαν μου, ὁ Ἀυτοκράτωρ Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἔχων Στρατοπέδον τὴν περιοχὴν ταύτην ἔκτισεν ἐκ μαρμάρου λευκοῦ ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων εἰς τὴν Κοινότητα Μαλακωτῆς εἰς ἀπόστασιν 8 χιλιομέτρων ἀπὸ Σβύλλατα.

Παραθέτω δημῶδες ἄσμα ὅπερ ἐτραγουδεῖτο παρὰ τῶν νεανίδων τῶν Συλλάτων κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καί Πάσχα διὰ τὸν Ἀκρίταν Πορφύρην.-

” Σχῆρας κῆρη τὸν γέννησε καί λέγδντο Πορφύρη
’ Στὰ σίδερα τὸν γέννησε ἕτὰ μάρμαρα τὸν ἄρδευσε
’ Στὰ δύο πιάνει τὸ σπαθί ’στὰ τρία τὸ κλοντᾶρι,
’ Στὰ τρία καί τὰ τέσσαρα τὸ μαῦρο του καλιέβει.
’ Ὡς τ’ ἄκουσεν ὁ Βασιλιάς πολὺ τοῦ τὸν ὀργίσθη
καλικέθου τ’ ἀσκέρια του καί πέφτουν σ’ ταῖς στράταις
’ Ἀκοβεῖ τα καί ὁ Πορφύρης, ἀρνιοῦ βοσκὸς γενοῦταν
καί ἔργαινε σὲ στράταις νὰ ἔλθουν νὰ τὸν πιάσουν
τὰ ἦρταν ἐμπρὸς ἐπέρασαν καί τὰ πίσω δέν σιφτάναν
Στάθην ἕνας τυφλὸς, κουτσὸς στάθην καί ἀρωτᾶτα :

Ἐδῶ Πορφύτης πιδς εἶνα ι, Πορφύρης ποιδς νᾶνα ι
τῶ ποιδ Πορφύρη κρεβεται τῶ ποιδ Πορφύρη ρωτᾶται
τῆς σχήρας τόν υἷδ κρεβομεν τοῦ Σάλλοντας τ'ἀγγόνι
Σχήρας γυιδς ἐγῶ με τοῦ Σάλλοντας τ'ἀγγόνι
τά ῥταν ἐμπρός γῶσανε τὰ πίσω συφτάνουν
δεξιὰ ἄν βροῦν πιάνουντο, ζερβιά ἄν βροῦν δένουντο
Ὅπου νᾶ πᾶτε ἄμτε με, στήν Δοσι μή μέ παγένετε
Στήν δοσι ἔχω τήν μάννα μου κλαίει κι' ἀναστενάζει
ἔχω καί μιὰ ξανθῆ δελφή, κλαίει ἀναπικροῦται
Τόν τβῖθεν ἡ μάννα του κλαίει καί μυρολογεῖ
Τί κλαῖς, τί κλαῖς μινίτσα τί κλαῖς κι' ἀναστενάζεις
Τί κλαῖς τί κλαῖς ἔ ἀδελφή καί τί ἀναπικροῦσαι
Ἄς κλώσω ἐτά τῶ βουῖνῆ ἐλᾶτε τρανάτε κατόψαμ
Τὰ θαύματα τοῦ Πορφύρη σας,
Σύφτασαν ἐκεῖνο τῶ βουῖνῆ καί τράνσαν κατῶνατ
Ζερβά ἠῶρεν ἔκρουσεν δεξιὰ ἠῶρεν καί θέρσεν
ἔφτά βορτῶνια φόρτωσεν ὠτίτσα καί μιτίτσα.

Αριστέλης Δ. Δζανπάζογλου

ΑΡΙΣΤΕΪΔΗΣ ΔΖΑΝΠΑΖΟΓΛΟΥ

Ἐν Ἀθήραις τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1951

(Πλατεῖα Κάνινοσ - ὁδὸς Τζῶτζ 20)

Ἀριθ. τηλ. 22-363

Σχήρας Κόρη τόν γέννησε καί λέγοντο Πορφύρη
 Στά σίδερα τόν γέννησε ἕτά μάρμαρα τόν ἄρδευσε
 Ἐτά δύο πιάνει τό σπαθί ἕτά τρία τό κλοντάρι,
 Ἐτά τρία καί τά τέσσερα τό μαυρο του καλιεύει.
 Ὡς τ' ἄκουσεν ὁ βασιλιάς πολὺ τοῦ τόν δργίση
 Καλικεύουν τ' ἀσκέρια του καί πέφτουν σ' ταῖς στράταις
 Ἀκούει τα καί ὁ Πορφύρης, ἀρνισθῆ βοσκός γενοῦταν
 Καί ἔβγαινε σέ στράταις νά ἔλθουν νά τόν πιάσουν
 τά ἦρταν ἔμπρός ἐπέρασαν καί τά πίσω δέν σιφτάναν
 Στάθην ἕνας τυφλός, κουτσός στάθην καί ἀρωτᾶται
 Ἐδῶ Πορφύρης πιός εἶναι, Πορφύρης ποιός νάνα
 Τό ποιό Πορφύρη κρέυεται τό ποιό Πορφύρη ρωτᾶται
 τῆς σχήρας τόν υἱό κρέυομεν τοῦ Σάλλωντος τ' ἀγγόνι
 Ἐχῆρας γυιός ἐγώ με τοῦ Σάλλωντος τ' ἀγγόνι
 τά ῥταν ἔμπρός γύρσανε τά πίσω συφτάνουν
 δεξιὰ ἄν βροῦν πιανουντο, ζερβιά ἄν βροῦν δένουντο
 Ὅπου νά πᾶτε ἄμτε με, στήν Δύσι μή μέ παγένετε
 Στήν δύσι ἔχω τήν μάννα μου κλαίει κ' ἀναστενάζει
 ἔχω καί μιὰ ξανθάδελφη, κλαίει ἀναπικροῦται
 τόν τῶϊδον ἠ μάννα του κλαίει καί μυρολογάει
 Τί κλαῖς, τί κλαῖς μανίτσα τί κλαῖς κι' ἀναστενάξεις
 Τί κλαῖς τί κλαῖς ἔ ἀδελφή καί τί ἀναπικροῦσαι
 Ἄς κλώσω ἕτά τό βουῖνήν ἔλατε τρανᾶτε κατόψαμ
 Τά θαύματα τοῦ Πορφύρη σας
 Σόφτασαν ἐκεῖνο τό βουῖνή καί τράνσαν κατόψαμ
 Ζερβά ἠῦρεν ἔκρουσεν δεξιὰ ἠῦρεν καί θέρσεν
 ἕφτά βορτόνια φόρτωσεν ὠτίτσᾶ καί μιτίτσα.

Ἦπλαρ ἔορται ἦπλαρ, καὶ τοὺς ἀγία σοὶ ἦπλαρ
Ὁ κρεττ καὶ κέρητὰ ἦβη ἔμῃ Ἐμμητοῖ ἴσα.
Ἀκροποδούσατ ἴμη, ἤραμῶσα ἔκρημῶσα.
Ἐέος στήρι ἴμη καὶ σέμη ἔ σπρῶβῶ.
Ἰνῆῶσατ, ἔ ἀδῶσα (σὴ) ἀρμαροῦσατ
ἔην ἔλομῶσατ, ἔ ῥῆγος ἔμπεδῶσατ
Ἐῶσα κωρῶσατ, ἔ ἄ ῥωμῶσατ.
Τῶ ἔ μου κωρῶσατ ἔ ἴ μου ἔα σοὶ ἦμῶς ἴσα.
Ἦσ τοὺς δῆρα τοὺς ἔ ἀ ῥῶς βαρυκρωτῶσατ
Μαῖα δῆ ἔχω, καὶ κέρητ δῆ ἔκρημῶσατ
Ἦδῆρῶν ἔχω, ἔ ἴμαρῶν κωρῶσατ ἔ ἴμαρ
Ἐῶσα ἔλομῶσατ, ἔ ἴμαρ κωρῶσατ.
Μῆ καὶ ἔ ἴμαρ ἴμαρ καὶ ἔκρημῶσατ.
Ἐῶσα σοὶ καὶ ἔ ἴμαρ ἔ ἴμαρ δῆ ἔ ἴμαρ
Ἦ ἔ ἴμαρ, ἔ ἴμαρ ἔ ἴμαρ ἴμαρ
Ἦ ἔ ἴμαρ ἔ ἴμαρ ἔ ἴμαρ ἴμαρ.

